

Karar Sayısı : 2004/6938

8 Eylül 2000 tarihinde New York'ta imzalanan ve 16/10/2003 tarihli ve 4991 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme"ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol"ün ilişik beyanlar yapılmak suretiyle onaylanması; Dışişleri Bakanlığı'nın 23/1/2004 tarihli ve URGY/16822 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 2/3/2004 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

A. GÜL Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.	A. ŞENER Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	M. A. ŞAHİN Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	B. ATALAY Devlet Bakanı
A. BABACAN Devlet Bakanı	M. AYDIN Devlet Bakanı	G. AKŞİT Devlet Bakanı	K. TÜZMEN Devlet Bakanı
C. ÇİÇEK Adalet Bakanı	M. V. GÖNÜL Milli Savunma Bakanı	A. AKSU İçişleri Bakanı	K. UNAKITAN Maliye Bakanı
H. ÇELİK Milli Eğitim Bakanı	Z. ERGEZEN Bayındırlık ve İskan Bakanı	R. AKDAĞ Sağlık Bakanı	B. YILDIRIM Ulaştırma Bakanı
S. GÜÇLÜ Tarım ve Köyşleri Bakanı	M. BAŞESGİOĞLU Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı	A. COŞKUN Sanayi ve Ticaret Bakanı	
M. H. GÜLER Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	E. MUMCU Kültür ve Turizm Bakanı	O. PEPE Çevre ve Orman Bakanı	

**Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek
Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları
Konusundaki İhtiyari Protokol**

İşbu Protokol'e taraf Devletler,

Çocuk haklarının geliştirilmesi ve korunması için çaba gösterilmesi konusunda mevcut yaygın taahhüdün göstergesi olan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye verilen geniş desteğin *teşvikiyle,*

Çocukların haklarının özel korunma gerektirdiğini tekrar *teyid ederek* ve çocukların durumlarının ayırımı yapılmaksızın, sürekli iyileştirilmesi ve bunun yanısıra, huzurlu ve güvenli koşullar altında gelişimlerinin ve eğitimlerinin sağlanması için *çağrıda bulunarak,*

Silahlı çatışmanın çocuklar üzerindeki zararlı ve yaygın etkisinden ve bunun kalıcı barış, güvenlik ve kalkınmaya yönelik uzun vadeli sonuçlarından *rahatsızlık duyarak,*

Silahlı çatışma durumlarında çocukların hedef alınmasını ve genellikle çok sayıda çocuğun bulunduğu okullar ve hastaneler gibi yerler dahil, uluslararası hukuk tarafından korunan hedeflere yönelik doğrudan saldırıları *kınayarak,*

Uluslararası Ceza Divanı Statüsü'nün kabul edilmesini ve Statü'nün, özellikle 15 yaşın altındaki çocukların askere yazılmasını ya da alınmasını veya uluslararası ya da uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda faal olarak muhasamata katılım için kullanılmasını savaş suçları kapsamına almasını *not ederek,*

Dolayısıyla, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile tanınan hakların kullanılmasının daha da güçlendirilmesi için, çocukların silahlı çatışmaya dahil olmalarına karşı daha fazla korunmalarına ihtiyaç duyulduğunu *dikkate alarak,*

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 1. maddesinde, Sözleşme'nin amaçları açısından, çocuğa uygulanan kanun çerçevesinde daha erken yaşta rüşt kazanılmadıkça, "çocuk"tan 18 yaş altındaki her insanın kastedildiğini *kaydederek,*

Sözleşme'ye ek ihtiyari bir protokol ile, kişilerin silahlı kuvvetlere alınabilme ve hasmane davranışlara katılma yaşlarının yükseltilmesinin, çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun en yüksek çıkarlarının öncelikle gözönüne alınması ilkesinin uygulanmasına etkin katkıda bulunacağına *inanarak,*

Aralık 1995'te düzenlenen 26. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Konferansı'nın, diğer hususları yanısıra, çatışma taraflarının, 18 yaş altındaki çocukların hasmane davranışlara katılmalarının önüne geçilmesi için mümkün olan her türlü adımı almaları tavsiyesinde bulunduğunu *kaydederek,*

Haziran 1999'da, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün, diğer hususların yanısıra, çocukların silahlı çatışmalarda kullanılmak üzere zorla ya da zorunlu olarak askere alınmalarını yasaklayan 182 sayılı "En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem" Sözleşmesi'nin oybirliğiyle kabulünü *memnuniyetle karşılayarak*,

Devletin silahlı kuvvetleri dışında kalan silahlı gruplarca, ulusal sınırların içinde veya sınıraşırı muhasamatta, çocukların silah altına alınmalarını, eğitilmelerini ve kullanılmalarını *şiddetle kınayarak* ve bu çerçevede çocukları asker olarak silah altına alanların, eğitenlerin ve kullananların sorumluluklarını *tanıyarak*,

Silahlı çatışmadaki tarafların her birinin, uluslararası insancıl hukuk hükümlerine uyma yükümlülüğü bulunduğunu *hatırlatarak*,

Bu Protokol'ün, 51. madde dahil olmak üzere, Birleşmiş Milletler Andlaşması'nda yer alan hedef ve ilkeler ve insancıl hukukun ilgili kurallarına hataf getinmediğini *vurguluyarak*,

Birleşmiş Milletler Andlaşması'nda yer alan hedeflere ve ilkelere tam olarak uyulmasına ve yürürlükteki insan hakları düzenlemelerinin gözetilmesine dayalı barış ve güvenlik koşullarının, çocukların özellikle silahlı çatışmalar ve yabancı işgali sırasında tam anlamıyla korunmaları için vazgeçilmez olduğunu *akılda tutarak*,

Ekonomik veya sosyal durumları ya da cinsiyetleri bakımından bu Protokol'e aykırı biçimde askere alınma ya da muhasamatta kullanılma konusunda özellikle duyarlı bir kesimi oluşturan çocukların özel ihtiyaçlarını *tanıyarak*,

Çocukların silahlı çatışmalara dahil olmalarının kökeninde yatan ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerin dikkate alınmasının gerekliliğini *gözönünde bulundurarak*,

Bu Protokol'ün uygulanmasının yanısıra, silahlı çatışma mağduru olan çocukların fiziksel ve psiko-sosyal rehabilitasyonlarında ve sosyal açıdan topluma geri kazandırılmalarında uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi ihtiyacına *inanarak*,

Başta çocuklar ve çocuk mağdurlar olmak üzere toplumun, Protokol'ün uygulanmasına ilişkin bilgilendirici ve eğitici programların yaygınlaştırılmasına katılımını *teşvik ederek*,

Aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır:

Madde 1

Taraf Devletler silahlı kuvvetlerinin 18 yaşına erişmemiş mensuplarının hasmane davranışlara doğrularak doğruya katılmalarının önlenmesi için mümkün olan tüm önlemleri alacaklardır.

Madde 2

Taraf Devletler 18 yaşına erişmemiş kişilerin silahlı kuvvetlerine zorunlu olarak alınmamasını sağlayacaklardır.

Madde 3

1. Taraf Devletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 38. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen ulusal silahlı kuvvetlerine gönüllü asker alımı için asgari yaş, anılan maddede yer alan ilkeleri gözönüne alarak ve Sözleşme'ye göre 18 yaşından küçüklerin özel korunmaya hakkı olduğunu kabul ederek, yıllar itibariyle yükselteceklerdir.

2. Her Taraf Devlet, işbu Protokol'ü onaylamasının veya Protokol'e katılmasının ardından, ulusal silahlı kuvvetlerine gönüllü asker alımına izin vereceği asgari yaş, beliren ve bu tarz askere alımın zorlanmaması veya zorunlu kılınmaması için aldığı önlemleri tanımlayan bağlayıcı bir beyanı tevdi edecektir.

3. Ulusal silahlı kuvvetlerine 18 yaşın altındaki kişilerin gönüllü olarak alınmasına izin veren Taraf Devletler, asgari olarak aşağıdaki önlemleri almakla yükümlüdür:

(a) Bu koşullarda bir askere alım gerçekten gönüllü olmalıdır;

(b) Bu koşullarda bir askere alım ilgili kişinin ana-babasının veya yasal koruyucularının rızalarını bildirmesi suretiyle yapılır;

(c) Bu kişiler, bu koşullar altındaki bir askeri hizmetin içerdiği tüm görevler hakkında tam anlamıyla bilgilendirilmiş olmalıdır ve

(d) Bu kişiler, ulusal askeri hizmete kabul edilmeden önce yaşlarına dair güvenilir kanıtları ibraz etmelidirler.

4. Her Taraf Devlet, beyanını herhangi bir zamanda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bu amaçla yapacağı bir bildirimle güçlendirebilir. Genel Sekreter, sözkonusu bildirim hakkında tüm Taraf Devletlere bilgi verir. Sözkonusu bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

5. İşbu maddenin 1. fıkrasında yer alan yaş yükseltme koşulu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28. ve 29. maddeleri uyarınca Taraf Devletlerin silahlı kuvvetleri tarafından idare edilen veya bunların denetimi altında bulunan okullar için geçerli değildir.

Madde 4

1. Bir Devletin silahlı kuvvetleri dışında kalan silahlı gruplar, hiçbir koşul altında, muhasamatta 18 yaşın altındaki şahısları silah altına almamalı ve kullanmamalıdır.

2. Taraf Devletler bu tarz askere alım ve kullanımın önlenmesi için, bu tür uygulamaların yasaklanmasına ve suç addedilmesine yönelik yasal önlemlerin kabulü dahil, mümkün olan her türlü önlemi alacaklardır.

3. Sözkonusu Protokol'ün işbu maddesinin uygulanması bir silahlı çatışmanın herhangi bir tarafının hukuki statüsünü etkilemeyecektir.

Madde 5

İşbu Protokol'deki hiçbir husus, bir Taraf Devletin mevzuatının ya da uluslararası düzenlemelerin ve uluslararası insancıl hukukun çocuk haklarının yaşama geçirilmesine daha fazla katkıda bulunan hükümlerine hâlef getirecek şekilde yorumlanmayacaktır.

Madde 6

1. Her Taraf Devlet, yetkileri çerçevesinde, bu Protokol'ün hükümlerinin etkin uygulanması ve yürütülmesini sağlamak amacıyla gerekli tüm yasal, idari ve diğer önlemleri alacaktır.
2. Taraf Devletler, bu Protokol'ün ilkeleri ve hükümlerinin, yetişkinler ve çocuklarca aynı şekilde, uygun yollardan geniş biçimde bilinmesini ve tanınmasını sağlamayı yükümlenirler.
3. Taraf Devletler, bu Protokol'e aykırı olarak askere alınan veya muhasamatta kullanılan, yetkileri altındaki kişilerin terhis edilmeleri veya hizmetlerine başka bir şekilde son verilmesi için mümkün olan tüm önlemleri alacaklardır. Taraf Devletler, gerektiğinde, bu kişilere fiziksel ve psikolojik açıdan iyileşmeleri ve sosyal açıdan topluma geri kazandırılmaları için uygun tüm yardımı sağlayacaklardır.

Madde 7

1. Taraf Devletler, işbu Protokol'ün uygulanmasında, Protokol'e aykırı herhangi bir faaliyetin önlenmesi ve Protokol'e aykırı eylemlerin mağduru olan kişilerin rehabilitasyonu ve sosyal açıdan topluma geri kazandırılmaları da dahil olmak üzere, teknik işbirliği ve mali yardım yollarını da içeren şekilde işbirliğinde bulunacaklardır. Bu tarz yardım ve işbirliği, ilgili Taraf Devletler ve uluslararası kuruluşlar arasında danışmalar yoluyla tesis edilecektir.
2. Yardım yapabilecek durumda olan Taraf Devletler bu tür yardımları, mevcut çok taraflı, iki taraflı veya başka programlar yoluyla ya da bunların yanısıra, Genel Kurul kurallarına uygun olarak oluşturulan bir gönüllü fon aracılığıyla sağlayacaklardır.

Madde 8

1. Her Taraf Devlet, Protokol'ün kendisi açısından yürürlüğe giriş tarihi izleyen iki yıl içinde, Protokol'ün hükümlerinin katılım ve askere almaya ilişkin olanlar da dahil olmak üzere, uygulanması için almış olduğu önlemlere ilişkin kapsamlı bilgi içeren raporu Çocuk Hakları Komitesi'ne sunacaktır.
2. Kapsamlı raporun verilmesinden sonra, her Taraf Devlet Çocuk Hakları Komitesi'ne sunduğu rapora Sözleşme'nin 44. maddesi uyarınca bu Protokol'ün uygulanmasına ilişkin her türlü ilave bilgiyi ekleyecektir. Bunun dışında, Protokol'e Taraf Devletler her beş yılda bir rapor sunacaklardır.
3. Çocuk Hakları Komitesi Taraf Devletlerden bu Protokol'ün uygulanmasına yönelik ilave bilgi talebinde bulunabilecektir.

Madde 9

1. İşbu Protokol Sözleşme'ye taraf olan veya Sözleşme'yi imzalamış bulunan herhangi bir Devletin imzasına açıktır.
2. İşbu Protokol onaya tabidir ve herhangi bir Devletin katılımına açıktır. Onay veya katılıma ilişkin belgeler Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce saklanacaktır.

3 Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Sözleşme ve Protokol'ün Saklayıcısı sıfatıyla, Sözleşme'ye Taraf ve Sözleşme'yi imzalamış bulunan tüm Devletlere 3. maddede uyarınca yapılan her beyana, Protokol'ün onayına veya Protokol'e katılıma ilişkin bilgi verecektir.

Madde 10

1 İşbu Protokol onaylama veya katılıma ilişkin onuncu belgenin Saklayıcıya vermesinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

2 İşbu Protokol, onu onaylayan veya yürürlüğe girmesinden sonra katılan her Devlet bakımından, o Devletin onay veya katılım belgesini Saklayıcıya verdiği tarihten bir ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 11

1 Herhangi bir Taraf Devlet işbu Protokol'ü Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapacağı yazılı bir bildirimle, herhangi bir zamanda feshedebilir. Bunun üzerine Genel Sekreter, Sözleşme'ye Taraf diğer Devletleri ve Sözleşme'yi imzalamış bulunan tüm Devletleri bu konuda bilgilendirir. Fesih, bildirim Genel Sekretere teslim alınmasından bir yıl sonra yürürlüğe girecektir. Bununla beraber, şayet fesheden Taraf Devlet, o yılın bitiminde bir silahlı çatışma içindeyse, fesih silahlı çatışmanın bitiminden önce yürürlüğe girmeyecektir.

2 Böyle bir fesih bildirimini, feshin yürürlüğe girmesinden önce meydana gelebilecek herhangi bir suç açısından, Taraf Devletin işbu Protokol çerçevesindeki yükümlülüklerinin ortadan kalkması sonucunu doğurmayacaktır. Aynı şekilde böyle bir fesih bildirimini, feshin yürürlüğe girmesinden önce, Komite tarafından görüşülmekte olan herhangi bir hususun ele alınmasına devam edilmesine hiçbir şekilde hâlel getirilmeyecektir.

Madde 12

1 Herhangi bir Taraf Devlet bir değişiklik önerisinde bulunabilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne ibraz edebilir. Genel Sekreter bunun üzerine, değişiklik önerisini Taraf Devletlere, önerilerin görüşülmesi ve oylanması amacıyla bir Taraf Devletler Konferansı düzenlenmesini isteyip istemediklerini bildirmeleri talebiyle ileticektir. Böyle bir bildirim müteakip, dört ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte birinin Konferans yapılmasını istemesi durumunda, Genel Sekreter, Birleşmiş Milletler himayesinde Konferansı toplayacaktır. Konferansta hazır bulunan ve oy veren Taraf Devletlerin çoğunluğu tarafından kabul edilen herhangi bir değişiklik önerisi onay için Genel Kurula sunulacaktır.

2 İşbu maddenin 1. fıkrasına uygun olarak kabul edilen bir değişiklik önerisi Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylanıp Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğunca kabul edildiğinde yürürlüğe girecektir.

3 Yürürlüğe giren bir değişiklik önerisi, öneriyi kabul eden Taraf Devletler için bağlayıcılık kazanacaktır. Diğer Taraf Devletler ise, işbu Protokol'ün hükümleri ve daha önce kabul etmiş oldukları herhangi bir değişiklik ile bağlı kalmaya devam edeceklerdir.

Madde 13

1 İşbu Protokol'ün eşit derecede geçerli olan Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler arşivlerinde saklanacaktır.

2 Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Protokol'ün onaylı örneklerini Sözleşme'ye Taraf ve Sözleşme'yi imzalamış bulunan tüm Devletlere ileticektir.

Birinci Beyan

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol'ün onayı sırasında Türkiye Cumhuriyeti tarafından yapılan beyanın metni

Türkiye Cumhuriyeti işbu İhtiyari Protokol'ün hükümlerini yalnızca tanıdığı ve diplomatik ilişki kurduğu devletlere karşı uygulayacağını beyan eder.

İkinci Beyan

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol'ün onayı sırasında Türkiye Cumhuriyeti tarafından Protokol'ün 3. maddesinin 2. fıkrası ile ilgili olarak yapılan beyanın metni

1-Türkiye Cumhuriyeti, İhtiyari Protokol'ün 3. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, Türk mevzuatına göre askerliğin zorunlu olduğunu, ancak Türk vatandaşlarının kanunen rüştünü ispat etmeden zorunlu askerlik hizmetine tabi tutulmadığını, Türk Askerlik Kanununa göre, askerlik hizmetinin 20 yaşına girilen yılın 01 Ocak tarihinde başladığını, seferberlik ve olağanüstü hallerde ise yükümlülerin 19 yaşında askere alınabildiğini beyan eder.

Türkiye'de gönüllü askerlik uygulaması yoktur.

Bununla beraber, Askerlik Kanunu'nun 11. maddesi, sadece deniz ve jandarma sınıfları ile "gedikli küçük zabıllık" için asgari 18 yaştan itibaren gönüllü askere almayı öngörmektedir. Ancak, İhtiyari Protokol'ün getirdiği yaş düzenlemesine uygun olan bu madde uygulanmamaktadır.

İhtiyari Protokol'ün 3. maddesinin 5. fıkrası ile Protokol kapsamı dışında tutulan askeri okul öğrencileri de zorunlu askerlik uygulaması çerçevesinde yer almamaktadır. Bu öğrenciler, Türk mevzuatı uyarınca "asker" tanımı ve "askeri hizmet" yükümlülüğü dışında tutulmuştur.

2- Askeri liselere ve astsubay hazırlama okullarına kabul ise gönüllülük esasına, giriş sınavında başarıya ve veli ve yasal vasilerin muvafakatına bağlıdır. İlköğretimini tamamlamış, asgari 15 yaşında bu okullara gönüllü olarak kabul edilen öğrenciler, okul ile ilişkilerini istedikleri zaman kesebilirler.

Üçüncü Beyan

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol'ün onayı sırasında Türkiye Cumhuriyeti tarafından Protokol'ün 3. maddesinin 5. fıkrası ile ilgili olarak yapılan beyanın metni

Türkiye Cumhuriyeti, Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek İhtiyari Protokol'ün 3. maddesinin 5. fıkrası ile ilgili olarak, bu fıkrada zikredilen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 29. maddesine yönelik çekincesinin tüm geçerliliğini koruduğunu beyan eder.

Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict

The States Parties to the present Protocol,

Encouraged by the overwhelming support for the Convention on the Rights of the Child, demonstrating the widespread commitment that exists to strive for the promotion and protection of the rights of the child,

Reaffirming that the rights of children require special protection, and calling for continuous improvement of the situation of children without distinction, as well as for their development and education in conditions of peace and security,

Disturbed by the harmful and widespread impact of armed conflict on children and the long term consequences it has for durable peace, security and development,

Condemning the targeting of children in situations of armed conflict and direct attacks on objects protected under international law, including places that generally having a significant presence of children, such as schools and hospitals,

Noting the adoption of the Statute of the International Criminal Court and, in particular, the inclusion therein as a war crime of conscripting or enlisting children under the age of 15 years or using them to participate actively in hostilities in both international and non-international armed conflicts,

Considering, therefore, that to strengthen further the implementation of rights recognized in the Convention on the Rights of the Child there is a need to increase the protection of children from involvement in armed conflict,

Noting that article 1 of the Convention on the Rights of the Child specifies that, for the purposes of that Convention, a child means every human being below the age of 18 years unless, under the law applicable to the child, majority is attained earlier,

Convinced that an optional protocol to the Convention that raises the age of possible recruitment of persons into armed forces and their participation in hostilities will contribute effectively to the implementation of the principle that the best interests of the child are to be a primary consideration in all actions concerning children,

Noting that the twenty-sixth International Conference of the Red Cross and Red Crescent in December 1995 recommended, inter alia, that parties to conflict take every feasible step to ensure that children below the age of 18 years do not take part in hostilities,

Welcoming the unanimous adoption, in June 1999, of International Labour Organization Convention No. 182 on the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour, which prohibits, inter alia, forced or compulsory recruitment of children for use in armed conflict,

Condemning with the gravest concern the recruitment, training and use within and across national borders of children in hostilities by armed groups distinct from the armed forces of a State, and recognizing the responsibility of those who recruit, train and use children in this regard,

Recalling the obligation of each party to an armed conflict to abide by the provisions of international humanitarian law,

Stressing that this Protocol is without prejudice to the purposes and principles contained in the Charter of the United Nations, including Article 51, and relevant norms of humanitarian law,

Bearing in mind that conditions of peace and security based on full respect of the purposes and principles contained in the Charter and observance of applicable human rights instruments are indispensable for the full protection of children, in particular during armed conflicts and foreign occupation,

Recognizing the special needs of those children who are particularly vulnerable to recruitment or use in hostilities contrary to this Protocol owing to their economic or social status or gender,

Mindful of the necessity of taking into consideration the economic, social and political root causes of the involvement of children in armed conflicts,

Convinced of the need to strengthen international cooperation in the implementation of this Protocol, as well as the physical and psychosocial rehabilitation and social reintegration of children who are victims of armed conflict,

Encouraging the participation of the community and, in particular, children and child victims in the dissemination of information and education programmes concerning the implementation of the Protocol,

Have agreed as follows:

Article 1

States Parties shall take all feasible measures to ensure that members of their armed forces who have not attained the age of 18 years do not take a direct part in hostilities

Article 2

States Parties shall ensure that persons who have not attained the age of 18 years are not compulsorily recruited into their armed forces.

Article 3

1. States Parties shall raise in years the minimum age for the voluntary recruitment of persons into their national armed forces from that set out in article 38, paragraph 3, of the Convention on the Rights of the Child, taking account of the principles contained in that article and recognizing that under the Convention persons under 18 years are entitled to special protection.

2. Each State Party shall deposit a binding declaration upon ratification of or accession to the present Protocol which sets forth the minimum age at which it will permit voluntary recruitment into its national armed forces and a description of the safeguards it has adopted to ensure that such recruitment is not forced or coerced.

3. States Parties which permit voluntary recruitment into their national armed forces under the age of 18 shall maintain safeguards to ensure, as a minimum, that:

(a) Such recruitment is genuinely voluntary;

(b) Such recruitment is done with the informed consent of the person's parents or legal guardians;

(c) Such persons are fully informed of the duties involved in such military service, and

(d) Such persons provide reliable proof of age prior to acceptance into national military service.

4. Each State Party may strengthen its declaration at any time by notification to that effect addressed to the Secretary-General of the United Nations, who shall inform all States Parties. Such notification shall take effect on the date on which it is received by the Secretary-General.

5. The requirement to raise the age in paragraph 1 of the present article does not apply to schools operated by or under the control of the armed forces of the States Parties, in keeping with articles 28 and 29 of the Convention on the Rights of the Child.

Article 4

1. Armed groups, distinct from the armed forces of a State should not, under any circumstances, recruit or use in hostilities persons under the age of 18 years.

2. States Parties shall take all feasible measures to prevent such recruitment and use, including the adoption of legal measures necessary to prohibit and criminalize such practices.

3. The application of the present article under this Protocol shall not affect the legal status of any party to an armed conflict.

Article 5

Nothing in the present Protocol shall be construed as precluding provisions in the law of a State Party or in international instruments and international humanitarian law which are more conducive to the realization of the rights of the child.

Article 6

1. Each State Party shall take all necessary legal, administrative and other measures to ensure the effective implementation and enforcement of the provisions of the present Protocol within its jurisdiction.

2. States Parties undertake to make the principles and provisions of the present Protocol widely known and promoted by appropriate means, to adults and children alike.

3. States Parties shall take all feasible measures to ensure that persons within their jurisdiction recruited or used in hostilities contrary to this Protocol are demobilized or otherwise released from service. States Parties shall, when necessary, accord to such persons all appropriate assistance for their physical and psychological recovery and their social reintegration.

Article 7

1. States Parties shall cooperate in the implementation of the present Protocol, including in the prevention of any activity contrary to the Protocol and in the rehabilitation and social reintegration of persons who are victims of acts contrary to this Protocol, including through technical cooperation and financial assistance. Such assistance and cooperation will be undertaken in consultation with the States Parties concerned and relevant international organizations.

2. States Parties in a position to do so shall provide such assistance through existing multilateral, bilateral or other programmes or, *inter alia*, through a voluntary fund established in accordance with the General Assembly rules.

Article 8

1. Each State Party shall, within two years following the entry into force of the present Protocol for that State Party, submit a report to the Committee on the Rights of the Child providing comprehensive information on the measures it has taken to implement the provisions of the Protocol, including the measures taken to implement the provisions on participation and recruitment.

2. Following the submission of the comprehensive report, each State Party shall include in the reports it submits to the Committee on the Rights of the Child, in accordance with article 44 of the Convention, any further information with respect to the implementation of the Protocol. Other States Parties to the Protocol shall submit a report every five years.

3. The Committee on the Rights of the Child may request from States Parties further information relevant to the implementation of the present Protocol.

Article 9

1. The present Protocol is open for signature by any State which is a party to the Convention or has signed it.

2. The present Protocol is subject to ratification and is open to accession by any State. Instruments of ratification or accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

3. The Secretary General of the United Nations, in his capacity as depositary of the Convention and the Protocol, shall inform all States Parties to the Convention and all States that have signed the Convention of each instrument of declaration pursuant to article 3, ratification or accession to the Protocol.

Article 10

1. The present Protocol shall enter into force three months after the deposit of the tenth instrument of ratification or accession.
2. For each State ratifying the present Protocol or acceding to it after its entry into force, the present Protocol shall enter into force one month after the date of the deposit of its own instrument of ratification or accession.

Article 11

1. Any State Party may denounce the present Protocol at any time by written notification to the Secretary-General of the United Nations, who shall thereafter inform the other States Parties to the Convention and all States that have signed the Convention. Denunciation shall take effect one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General. If, however, on the expiry of that year the denouncing State Party is engaged in armed conflict, the denunciation shall not take effect before the end of the armed conflict.
2. Such a denunciation shall not have the effect of releasing the State Party from its obligations under the present Protocol in regard to any act that occurs prior to the date on which the denunciation becomes effective. Nor shall such a denunciation prejudice in any way the continued consideration of any matter that is already under consideration by the Committee on the Rights of the Child prior to the date at which the denunciation becomes effective.

Article 12

1. Any State Party may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall thereupon communicate the proposed amendment to States Parties with a request that they indicate whether they favour a conference of States Parties for the purpose of considering and voting upon the proposals. In the event that, within four months from the date of such communication, at least one third of the States Parties favour such a conference, the Secretary-General shall convene the conference under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of States Parties present and voting at the conference shall be submitted to the General Assembly for approval.
2. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of the present article shall enter into force when it has been approved by the General Assembly of the United Nations and accepted by a two-thirds majority of States Parties.
3. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have accepted it, other States Parties still being bound by the provisions of the present Protocol and any earlier amendments which they have accepted.

Article 13

1. The present Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited in the archives of the United Nations.
2. The Secretary-General of the United Nations shall transmit certified copies of the present Protocol to all States Parties to the Convention and all States that have signed the Convention.

First Declaration

Text of the declaration made upon ratification by the Republic of Turkey concerning the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict

The Republic of Turkey declares that it will implement the provisions of the existing Optional Protocol only to the states parties which it recognizes and with which it has diplomatic relations.

Second Declaration

Text of the declaration made upon ratification by the Republic of Turkey concerning Article 3 paragraph 2 of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict.

1-The Republic of Turkey declares, in accordance with Article 3(2) of the Optional Protocol, that military service is compulsory in Turkey, however Turkish citizens are not subjected to compulsory military service before reaching the legal age of maturity. In accordance with Turkish Military Code, military service begins on the 1st January of the twentieth age; in the cases of mobilisation and state of emergency, individuals who are liable to military service, may be recruited at the age of 19.

There is no voluntary recruitment in Turkey.

However, article 11 of the Military Code envisages a voluntary recruitment for navy and gendarmerie classes and non-commissioned officers at a minimum age of 18. Nevertheless, this article which is in compliance with the age regulation of the Optional Protocol, is not applied in practice.

Students of military schools, who are exempted from the Optional Protocol according to Article 3(5) of this Protocol, are not subjected to the compulsory military service. Under the Turkish legal system, such students are not considered as "soldiers" and are not hold liable for "military service".

2 Admittance to the military high schools and preparatory non-commissioned officer schools is on a voluntary basis, depending on success in the entrance examinations and with the consent of parents or legal guardians. Students who have completed their primary school education and enrolled into such schools at a minimum age of 15 can quit them, at any time if they wish so.

Third Declaration

Text of the declaration made upon ratification by the Republic of Turkey concerning Article 3 paragraph 5 of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict.

The Republic of Turkey declares with regard to the Article 3 paragraph 5 of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict that the reservation it made to Article 29 of the Convention on the Rights of the Child, which is referred to in the said paragraph of the Optional Protocol, fully retains its validity.